

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 54/2021-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Strapáč, PhD., s. r. o., 17. novembra 3215, Čadca, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Peter Strapáč, PhD., proti postupu Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Csp 21/2016 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Csp 21/2016 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Pezinok **prikazuje** v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Csp 21/2016 konať bez zbytočných prietahov.
3. Okresný súd Pezinok **je povinný** zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie **2 000 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Pezinok **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **680,74 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Csp 21/2016. Sťažovateľka

navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 54/2021-11 z 23. februára 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh, vyjadrení účastníkov konania a pripojeného súdneho spisu vyplýva, že 3. októbra 2014 bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľky o zaplatenie sumy 26 440 eur s príslušenstvom. Okresný súd po písomnej urgencii sťažovateľky z 15. júla 2015 vydal 25. septembra 2015 platobný rozkaz. V dôsledku podania odporu žalovanými, ktorý bol okresnému súdu doručený 21. októbra 2015, došlo (podľa vtedy platnej úpravy, pozn.) k jeho zrušeniu. K podanému odporu sa sťažovateľka na výzvu okresného súdu z 29. júna 2016 vyjadrila podaním z 26. júla 2016 a následne bol spis 10. augusta 2016 prevedený do súdneho registra „Csp“.

3. Z priebehu napadnutého konania vyplýva, že okresný súd nariadil v spore deväť pojednávaní, a to na 17. október 2017, 24. apríl 2018, 16. október 2018, 24. október 2019, 30. január 2020, 28. apríl 2020, 17. september 2020, 19. november 2020 a 25. február 2021. Okresný súd pritom spor prejednal len na troch z nariadených pojednávaní, a to na pojednávaniach, ktoré sa konali 17. októbra 2017, 24. apríla 2018 a 16. októbra 2018. Ďalšie nariadené pojednávania boli odročené na základe žiadosti sporových strán (trikrát na žiadosť žalovaných a raz na žiadosť sťažovateľky, pozn.), resp. boli zrušené na základe pokynu zákonnej sudkyne (pojednávania nariadené na 28. apríl 2020 a 25. február 2021, pozn.). Aktuálne je nariadené pojednávanie na 13. máj 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, argumentujúc, že k porušeniu jej práva označeného v bode 1 tohto nálezu došlo nečinnosťou okresného súdu. Predovšetkým zdôrazňuje, že odo dňa podania žaloby 1. októbra 2014 nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti vydané v predmetnom spore ani jedno meritórne rozhodnutie. Posledné pojednávanie, ktoré sa reálne aj uskutočnilo, sa konalo 16. októbra 2018, pričom následne okresný súd len nariadil a odročoval, resp. zrušoval nariadené pojednávania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd poukázal na skutočnosť, že nariadené pojednávania boli odročované často, avšak vždy z „*vážnych dôvodov*“. V tejto súvislosti poukázal, že pojednávania nariadené na 28. apríl 2020, 17. september 2020, 19. november 2020 a 25. február 2021 boli odročené, resp. zrušené v súvislosti s trvaním núdzového stavu a dodržiavania opatrení v súvislosti s ochorením COVID-19. Poukázal na skutočnosť, že výzvou z 5. februára 2021 boli sporové strany vyzvané, aby mu oznámili, či v súlade s § 1 ods. 1 písm. p) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu (ďalej len „vyhláška č. 24/2021 Z. z.“) súhlasia

s pojednávaním v ich neprítomnosti. Vzhľadom na vyjadrenie nesúhlasu sporových strán s takýmto postupom zrušil aj pojednávanie nariadené na 25. február 2021, keďže nejde o vec podľa § 1 ods. 1 písm. a) až o) vyhlášky č. 24/2021 Z. z., v ktorých sa vykonávajú pojednávania, a zároveň nejde o vec, ktorá neznesie odklad. K samotnému priebehu napadnutého konania poukázal na skutočnosť, že vykonal rozsiahle a náročné dokazovanie a to najmä z časového hľadiska, pričom vzhľadom na predmet konania konštatoval, že ide o vec patriacu do štandardnej agendy všeobecných súdov a je priemerne skutkovo a právne náročná.

III.2. Replika sťažovateľky:

6. Sťažovateľka vo svojej replike predniesla, že na podanej ústavnej sťažnosti v celom rozsahu trvá. K tvrdeniam okresného súdu uviedla, že nesúhlasí s tvrdením, že na časté odročovanie nariadených pojednávanií boli vážne dôvody. V tejto súvislosti poukázala na skutočnosť, že zo strany okresného súdu nedošlo k verifikácii tvrdení žalovaných, resp. ich právnej zástupkyne, že skutočne boli v kontakte s osobou pozitívnu na ochorenie COVID-19, resp. s osobou, ktorá by sa aspoň nachádzala v karanténe. Vzhľadom na tvrdenie okresného súdu o tom, že vec je priemerne skutkovo a právne náročná, je podľa jej názoru obdobie siedmich rokov dostatočne dlhým obdobím na to, aby bola minimálne prvostupňovým súdom už rozhodnutá. Poukázala na skutočnosť, že v napadnutom konaní bola vždy aktívna a súčinná, na všetky podania aktívne reagovala a snažila sa, aby napadnuté konanie prebehlo hospodárne, efektívne a účelne.

7. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov a spisu predloženému ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je založená na jej tvrdení, že k porušeniu tohto jej práva došlo nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

10. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

11. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak,

aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

13. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o nároku sťažovateľky na zaplatenie peňažnej sumy z titulu nesplnenia zmluvného záväzku. Predmetná agenda predstavuje štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, preto napadnuté konanie nemožno v zásade považovať za právne ani skutkovo zložité, pričom ani konkrétne okolnosti prejednávanej veci neodôvodňujú záver o jej právnej či skutkovej zložitosti. Hodnotením tohto kritéria ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mohla ospravedlniť nečinnosť okresného súdu v napadnutom konaní.

14. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Vo vzťahu k správaniu sťažovateľky je potrebné uviesť, že na jej strane došlo k určitému predĺženiu napadnutého konania nesplnením poplatkovej povinnosti pri podaní návrhu na vydanie platobného rozkazu, keď návrh bol podaný 3. októbra 2014 a súdny poplatok, ktorý je splatný spolu so žalobným návrhom, sťažovateľka uhradila až na výzvu súdu 13. apríla 2015. Sťažovateľka taktiež raz požiadala o odročenie nariadeného pojednávania, ktoré sa malo uskutočniť 30. januára 2020, avšak výlučne z objektívnych príčin pre blokovanie ciest kamiónovými dopravcami, čo jej znemožňovalo dostať sa na nariadené pojednávanie, preto túto skutočnosť nemožno pripísať na jej ťarchu. Ústavný súd v správaní sťažovateľky nezistil žiadne ďalšie okolnosti, ktoré mohli mať za následok vznik zbytočných prietáhov v napadnutom konaní.

15. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní a konštatuje, že okresný súd vo veci koná od 3. októbra 2014, keď mu bola doručená žaloba sťažovateľky, a dosiaľ napadnuté konanie právoplatne neukončil. Z priebehu napadnutého konania vyplýva, že okresný súd vydal platobný rozkaz až takmer po roku od podania žaloby sťažovateľky, ktorá v petite žaloby navrhovala jeho vydanie. V tomto kontexte je však potrebné poukázať na skutočnosť, že na predĺžení tejto počiatkovej fázy konania mali vplyv aj skutočnosti popísané v bode 14 tohto nálezu, avšak okresnému súdu trvalo po zaplatení súdneho poplatku ďalších päť mesiacov, kým platobný rozkaz vydal. Následne po podaní odporu žalovanými, ktorý bol okresnému súdu doručený 21. októbra 2015, je obdobie ďalších ôsmich mesiacov poznačené ničím neodôvodnenou nečinnosťou, keď okresný súd až pokynom z 15. júna 2016 pristúpil k doručovaniu podaného odporu sťažovateľke. Po vyjadrení sťažovateľky k podanému odporu z 26. júla 2016 okresný súd pokynom zo 17. mája 2017 nariadil v spore pojednávanie. V období od doručenia

vyjadrenia k odporu 28. júla 2016 do nariadenia pojednávania pokynom zo 17. mája 2017 okresný súd neuskutočnil žiadny úkon, ktorý by smeroval k meritórnemu prejednaniu sporu.

16. V ďalšom období postupoval okresný súd v zásade plynulo, keď nariadil tri pojednávania, na ktorých spor meritórne prejednal (17. októbra 2017, 24. apríla 2018 a 16. októbra 2018, pozn.), a sporové strany okresnému súdu v obdobiach medzi nariadenými pojednávaniaми doručovali vyjadrenia a listinné dôkazy. Ústavný súd konštatuje, že v období od konania pojednávania 16. októbra 2018 do dňa meritórneho prejednania ústavnej sťažnosti sťažovateľky okresný súd v spore neuskutočnil žiadny úkon, ktorý by smeroval k meritórnemu prejednaniu sporu a jeho rozhodnutiu. Aj keď vo veci opakovane nariadil pojednávania, tieto sa neuskutočnili a boli opakovane odročované, resp. zrušené na pokyn zákonnej sudkyne. Uvedený postup okresného súdu nemožno považovať s ohľadom na celkovú neprimeranú dĺžku napadnutého konania za efektívny postup smerujúci k poskytnutiu dostatočnej ochrany práv sťažovateľky.

17. Ústavný súd s prihliadnutím na obranu okresného súdu považuje za potrebné poukázať na skutočnosť, že priebeh napadnutého konania, tak ako to tvrdí okresný súd, spadá čiastočne do obdobia vyhlásenia núdzového stavu 16. marca 2020 a jeho neskorších rozšírení uzneseniami vlády Slovenskej republiky podľa čl. 5 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 (obdobne tak aj vyhlásený núdzový stav od 1. októbra 2020 vrátane jeho predĺžení, pozn.). Prijaté právne opatrenia a tiež celková spoločenská situácia v tomto období mali nepochybne vplyv aj na priebeh napadnutého konania, čo ústavný súd zohľadnil pri priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

18. Ústavný súd vyhodnotením postupu okresného súdu konštatuje, že doterajšia dĺžka napadnutého konania (viac ako šesť rokov) z ústavnoprávneho hľadiska nenapĺňa požiadavku dosiahnutia meritórneho rozhodnutia v primeranej lehote. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

19. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

20. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur s poukázaním na celkovú neprimeranú dĺžku napadnutého konania, zdôrazňujúc, že takýmto postupom okresného súdu je jej spôsobovaná nemateriálna škoda prejavujúca sa v potenciálnom narušení obchodných vzťahov a nedôverou obchodných partnerov, ako aj materiálna škoda, pretože finančný obnos, ktorý je predmetom sporu, nie je zanedbateľný.

21. Priet'ahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu proti základným ústavne zaručeným právam (slobodám). Pritom taký zásah sám nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci súdu a ako taký sa vymyká obvyklému, prieskumnému či inému konaniu. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším priet'ahom (ústavným príkazom), ale už raz vzniknutý priet'ah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primeranú finančnú náhradu podľa čl. 127 ods. 3 ústavy.

22. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

23. Zohľadňujúc všetky okolnosti posudzovanej veci, priebeh napadnutého konania, jeho celkovú dĺžku a osobitné okolnosti (bod 17 tohto nálezu), ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 2 000 eur (bod 3 výroku nálezu), a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 680,74 eur (bod 4 výroku nálezu).

25. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za tri právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie na výzvu ústavného súdu z 13. apríla 2021. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 177 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2020, t. j. za dva úkony sumu 375,24 eur. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 181,17 eur, čo spolu s režijným paušálom predstavuje sumu 192,04 eur. Takto stanovená odmena za tri úkony spolu s 20 % DPH, ktorej platiteľom je právny zástupca sťažovateľky (§ 18 ods. 3 vyhlášky), predstavuje celkom sumu 680,74 eur.

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu